

ОДЕСЬКИЙ МОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ



ДИПЛОМНА РОБОТА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ**

Одеса – 2025

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Збір та обробка фактичного матеріалу.....	7
2. Структура і зміст дипломної роботи.....	9
3. Оформлення дипломної роботи.....	20
4. Рецензування дипломної роботи	28
5. Порядок допуску до захисту.....	29
6. Захист випускних кваліфікаційних робіт.....	30

ВСТУП

Випускна дипломна робота є завершальним етапом навчального процесу з підготовки фахівців в галузі морського мореплавства. Разом з тим дипломна робота виступає як одна з найактивніших форм конкретного зв'язку теоретичного навчання з практичною діяльністю.

Відповідно до Закону України "Про вищу освіту", стандарту вищої освіти за спеціальністю 271 "Морський та Внутрішній Водний Транспорт галузі знань 27 – Транспорт" для другого (магістерського) рівня вищої освіти, плану навчання здобувачів спеціальності 271 атестація здобувачів за вказаним рівнем вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної дипломної роботи. Написання та захист кваліфікаційної дипломної роботи допомагає проявити вміння глибоко й всебічно досліджувати поставлені питання, робити обґрунтовані висновки і надавати конкретні пропозиції.

Дипломна робота магістра – самостійно виконана науково-дослідна робота здобувача рівня вищої освіти магістр, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Дипломна робота є самостійним науковим дослідженням здобувача, що виконується ним на завершальному етапі навчання. Основне завдання дипломної роботи – продемонструвати рівень наукової кваліфікації, вміння самостійно вести науковий пошук і розв'язувати конкретні наукові завдання.

Кваліфікаційна дипломна робота дає можливість виявити рівень підготовки здобувача до самостійного розв'язання професійних завдань в обраній галузі. Майбутній фахівець повинен правильно використовувати теоретичні положення в галузі знань «Морський та Внутрішній Водний Транспорт» для успішного розв'язання поставлених завдань, вміти користуватися методичним та науковим інструментарієм. Це дослідження має елементи наукової новизни, а його результати – теоретичну та практичну цінність.

Кваліфікаційна дипломна робота, з однієї сторони, має узагальнюючий характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки магістра – майбутнього фахівця у

сфері Морського та Внутрішнього Водного Транспорту, а з іншої сторони, є самостійним оригінальним науковим і практичним дослідженням. При цьому здобувач за власним розсудом упорядковує накопичені наукові факти та доводить їх наукову цінність або практичну значущість.

Метою виконання дипломна роботи є:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, отриманих в процесі навчання;
- розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою проведення досліджень для вирішення практичних питань в умовах конкретного підприємства або організації;
- адаптація теоретичних моделей і практичного досвіду управління, виявлення підготовленості студента до самостійної роботи в умовах сучасної ринкової економіки і світового господарства.

При написання роботи студент повинен показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей, процесів і взаємозв'язків в галузі міжнародних морських відносин;
- уміння використовувати нормативні документи, літературні джерела і аналізувати різноманітні ситуації, які можуть виникнути в процесі діяльності суб'єктів господарювання;
- уміння узагальнювати і систематизувати матеріал, висловлювати свої думки з того чи іншого питання;
- уміння робити висновки, обґрунтовувати пропозиції щодо рішення питань з обраної тематики.

Одночасно можуть бути розглянуті і теоретичні питання розвитку світового мореплавства і міжнародних економічних відносин, представлені наукові обґрунтування фінансування міжнародних програм і проектів тощо.

Випускна дипломна робота повинна носити характер теоретичного прикладного дослідження за обраною студентом темою і мати практичне значення. Для викладання матеріалу дипломна роботи характерні аргументованість думок і точність даних.

Діяльність студента з виконання дипломна роботи починається з вибору теми й отримання на випускаючій кафедрі завдання з методичними рекомендаціями щодо її розробки. Тематика дипломна робіт визначається і затверджується кафедрою.

**АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ ТЕМИ ТА КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Прізвище, ім'я та по батькові здобувача _____

Форма навчання _____

Назва кафедри _____

Тема кваліфікаційної магістерської дипломної роботи

Студент(ка) (підпис) _____

Погоджено:

Науковий керівник (підпис) (П.І.Б.) _____

Завідувач кафедри (підпис) (П.І.Б.) _____

“ _____ ” 20____ р.

Вже на етапі вибору теми починається співпраця студента з керівником дипломна роботи. Для систематизації підготовки дипломна роботи студент розробляє і погоджує з керівником її детальну структуру. Керівник дипломної роботи призначається Наказом ректора про затвердження тем дипломних робіт.

До основних функцій керівника роботи відносяться:

- допомога студенту в уточненні теми роботи і розробці її плану;

- орієнтація на збір необхідної для написання роботи інформації в період переддипломної практики;
- рекомендації з приводу вибору літературних джерел: наукової, методологічної і спеціальної літератури;
- консультації щодо змісту роботи;
- контроль за виконанням окремих етапів роботи;
- поради щодо оформлення роботи, підготовки доповіді та графічних матеріалів;
- складання відгуку на дипломну роботу.

Керівник дипломної роботи звертає увагу студента на недоліки в роботі (стиль викладання, оформлення, зміст підрозділів тощо), але не виправляє їх сам.

Після остаточного оформлення чистового варіанту дипломної роботи студент підписує її. Студент і керівник роботи ставлять свої підписи на титульному аркуші дипломної роботи.

1. Збір та обробка фактичного матеріалу

Почати роботу доцільно з визначення круга джерел і літератури, необхідної для самостійного вивчення і подальшого розкриття теми. В цьому основну допомогу студенту, крім керівника, може надати методична література та реферативні журнали. Кожне з джерел по-своєму важливе. Праці учених, фахівців, законодавчі і нормативні акти складають методологічну і методичну основу роботи над темою. Монографії і статті дозволяють глибоко проаналізувати сутність і причинно-наслідкові зв'язки явищ, що вивчаються. Статистичні збірки і довідники дають можливість знайти необхідні факти і цифри, що підтверджують ті чи інші теоретичні положення і висновки.

Суттєву допомогу в отриманні необхідної статистичної інформації та корисних знань теоретико-методичного характеру можуть надати інтернет-ресурси. При підборі літератури та інформаційних джерел інтернет-ресурсів необхідно враховувати, якою мірою вони відповідають безпосередньо даній темі, розкривають її зміст.

Обираючи джерело, потрібно звернути увагу на рік видання джерела (книги, брошури, статті). Як правило, вивченню підлягають праці, що містять останні досягнення науки з даного питання (за винятком історичних проблем). Бажано використовувати джерела, видані не більше ніж 5 років тому. При вивченні незнайомої літератури зустрічаються нові поняття, визначення. Кожне з них слід виписати окремо, а потім за допомогою довідників знайти їх смислове значення. Прочитавши і опрацювавши відібрані джерела студент одержує загальне уявлення про місце і значення даної теми в курсі відповідної дисципліни, визначає її найважливіші проблеми. Потім вивчає документальний матеріал, що відноситься до питань теми.

Важливу роль в систематизації прочитаного грають нотатки. Зручніше робити нотатки на окремих аркушах. Аркуш ділиться на дві частини. В правій частині коротко формулюється сутність даного виписування. Потім записується її текст. Він може мати вигляд цитати, переказу змісту своїми словами, тез, статистичної або хронологічної таблиці. Нотатки повинні бути компактними, коротко виражати суть тексту. В лівій частині аркуша необхідно коротко сформулювати своє відношення до даної тези, привести цитати, виказати свою думку або пропозицію з рішення питання. Після

нотатки дається посилання на джерела, звідки узяті дані. Зроблені нотатки групуються за проблемами. Забезпеченість нотатками тих чи інших проблем покаже, які питання теми можна висвітлити з достатньою повнотою, а які ні. Зміст згрупованих за проблемами нотаток є основою складання плану роботи. Консультація з керівником допоможе сформулювати його остаточно.

Від точності формулювань питань плану багато в чому залежить успіх роботи. Розпливчаті, неконкретні формулювання можуть легко відвести від основної теми. І, навпаки, зайва деталізація питання звужить тему дослідження. Викладення питань плану повинно бути логічно струнким, ясним. Для цього необхідно ретельно продумати внутрішню логічну структуру кожного питання, розбити основні питання плану на підпитання та, звіряючись з ними, приступити до написання тексту.

Випускнику слід мати на увазі, що робота не обов'язково повинна включати весь зібраний матеріал. Для написання тексту дипломної роботи повинні відбиратися основні проблеми, які дають можливість повно розкрити зміст теми. Слід послідовно і чітко підсумувати сутність даних питань.

Матеріали, що приводяться в роботі, повинні бути логічно взаємопов'язані, щоб кожний подальший матеріал був продовженням попереднього і витікав з приведених висновків. Формулювання повинні бути точними, зрозумілими, висловлені грамотно. Недостатньо чітка позиція, бідна, невиразна мова викладення завжди ускладнює сприйняття тексту, обідняє зміст роботи.

Текст дипломної роботи ілюструється графічно-розрахунками матеріалами. При відборі практичного матеріалу необхідно звернути увагу на оформлення додатків, уміти правильно їх підготувати і пов'язати між собою, робити на них посилання в тексті дипломної роботи.

2. Структура і зміст дипломної роботи

Дипломна робота повинна мати обов'язкові складові частини, що розташовуються в послідовності:

Кваліфікаційна дипломна робота повинна містити такі структурні елементи:

- титульний аркуш (1 с.);
- анотацію (1 с.);
- зміст (1 с.);
- перелік умовних позначень та скорочень, символів, термінів (за необхідності) (1 с.);
- вступ (3-4 с.);
- основну частину (50-60 с.);
- висновки (3-4 с.);
- список використаних джерел (3-4 с.);
- додатки.

Додатково до дипломної роботи додаються:

- відгук керівника дипломної роботи;
- рецензія зовнішнього рецензента (завірена печаткою установи, де працює рецензент);
- анотації українською або іноземною (англійською) мовами обсягом від 500 до 1000 друкованих знаків;
- електронна копія роботи в форматі pdf з типовим ім'ям файлу: `Diplom_Ivanenko_2025.pdf`;
- фотокопія опублікованої статті та / або тез конференції з тематики роботи з вихідними даними.

Титульний аркуш.

Першою сторінкою кваліфікаційної дипломної роботи є титульний аркуш, який не підлягає суцільній нумерації. Титульний аркуш дипломної роботи оформляється за встановленою формою та містить такі елементи:

- назва вищого навчального закладу;

- назва кафедри;
- тема роботи;
- курс, група, спеціальність автора роботи;
- прізвище, ім'я та по батькові автора роботи;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові наукового керівника;
- резолюція щодо допущення роботи до захисту перед екзаменаційною комісією;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові завідувача відповідної кафедри;
- місто і рік.

ОДЕСЬКИЙ МОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА СУДНОВОДІННЯ
(або ЕКСПЛУАТАЦІЇ СУДНОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ УСТАНОВОК)**

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему «_____»

Студент(ка) 2 курсу магістратури денної форми навчання спеціальності 271 "Морський та Внутрішній Водний Транспорт галузі знань 27 – Транспорт" Іванов Іван Іванович

Науковий керівник к.т.н., проф. Петров Петро Петрович

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань

Студент(ка) (підпис) _____

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри СУДНОВОДІННЯ (або ЕКСПЛУАТАЦІЇ СУДНОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ УСТАНОВОК)

від «_____» _____ 20__ р., протокол №_____ .

Завідувач кафедри СУДНОВОДІННЯ (або ЕКСПЛУАТАЦІЇ СУДНОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ УСТАНОВОК), професор _____ (підпис)

Одеса – 20__ р.

Анотація.

Для ознайомлення зі змістом та результатами кваліфікаційної магістерської роботи на початку роботи наводиться анотація. Анотація подається двома мовами – українською та англійською. Вона містить узагальнений короткий виклад основного змісту кваліфікаційної магістерської роботи. В ній мають бути стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення.

АНОТАЦІЯ

Іванов І.І. Професіоналізація моряків в умовах глобалізації. – Кваліфікаційна магістерська дипломна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 27 «Транспорт», спеціальності 271 «Морський та Внутрішній Водний Транспорт». – Одеський морський інститут, Одеса, 2025.

Зміст анотації.

Ключові слова: професіоналізація моряків, глобалізація, компетентність, професіоналізм, професійний розвиток, механізми професіоналізації, професійна підготовка та підвищення кваліфікації, безперервна освіта.

ANNOTATION

I.I. Ivanov Professionalization of seamen in the context of globalization. – Qualifying scientific work as a manuscript. Qualification master's thesis for a degree of higher education of the second (magister) level in the field of knowledge 27 “Transport”, specialty 271 “Maritime and Inland Water Transport.” - Odesa Maritime Institute, Odesa, 2025.

Contents of annotation

Keywords: professionalization of seamen, globalization, competence, professionalism, professional development, mechanisms of professionalization, professional training and advanced training, continuing education.

В анотації вказуються:

- прізвище та ініціали здобувача;
- назва кваліфікаційної магістерської роботи;
- ступінь вищої освіти, на який претендує здобувач;

- спеціальність (шифр і назва);
- найменування вищого навчального закладу, в якому здійснювалася підготовка кваліфікаційної магістерської роботи;
- місто, рік.

Наприкінці анотації наводяться ключові слова. Сукупність ключових слів повинна відображати тематику дослідження і відповідати основному змісту кваліфікаційної дипломної роботи. Кількість ключових слів має становити від п'яти до десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому. Після ключових слів наводиться список публікацій здобувача за темою кваліфікаційної роботи (за наявності). Вказуються наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати кваліфікаційної дипломної роботи та які засвідчують апробацію її матеріалів.

Зміст.

Зміст розміщують на другій сторінці кваліфікаційної дипломної роботи. Він повинен містити назви розділів і підрозділів із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ МОРЯКІВ

1.1. Наукові розробки проблеми професіоналізації моряків

1.2. Професіоналізація моряків: сутність та особливості.....

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ МОРЯКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1.....

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Перелік умовних позначень та скорочень.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Вступ.

У вступі подається загальна характеристика кваліфікаційної дипломної роботи в такій послідовності:

- актуальність теми дослідження,
- мета і завдання кваліфікаційної дипломної роботи,
- об'єкт і предмет,
- методи дослідження,
- наукова новизна одержаних результатів,
- практичне значення одержаних результатів,
- апробація результатів дослідження (за наявності),
- структура й обсяг кваліфікаційної дипломної роботи.

Актуальність теми.

Обґрунтовується вибір теми дослідження, висвітлюється зв'язок теми кваліфікаційної дипломної роботи із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаними проблемами. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність проблеми та перспектив її вирішення. Під час викладення актуальності необхідно вказувати прізвища та ініціали провідних вчених в Україні та у світі в цілому, які займаються дослідженнями в даній галузі. При цьому, вимагається, щоб у списку використаних джерел обов'язково згадувались роботи вчених, які вказані як провідні у цьому списку, інакше можна стверджувати, що огляд літератури у роботі проведений недостатньо.

Мета і завдання кваліфікаційної дипломної роботи.

У вступі обов'язково мають наводитися мета кваліфікаційної дипломної роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є узагальнення здобутих знань зі спеціальності 271 для проведення наукового дослідження, практичного використання

отриманих результатів в публічному управлінні. Завданнями кваліфікаційної дипломної роботи є опанування теорії, методології, методики та сучасного інструментарію наукових досліджень, створення і поглиблене вивчення моделей, що досліджуються, та їх адаптація до умов сьогодення.

При формулюванні завдань кваліфікаційної магістерської роботи доцільно використовувати слова «вивчити», «виявити», «встановити», «проаналізувати», «розробити», «запропонувати», тощо.

Об'єкт і предмет кваліфікаційної дипломної роботи.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) кваліфікаційної дипломної роботи.

Методи дослідження.

Перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, які питання досліджувалися із використанням кожного з методів. Обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків.

Наукова новизна одержаних результатів.

Аргументовано, коротко та чітко розкриваються основні наукові положення, які виносяться на захист кваліфікаційної дипломної роботи. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток). Кожне наукове положення чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни.

Практичне значення одержаних результатів.

Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання. Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження результатів досліджень (якщо

такі є) із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Апробація результатів дослідження.

Бажано, щоб матеріали дослідження були апробовані на конференціях, конгресах, круглих столах, симпозіумах тощо (за наявності вказуються назви наукових заходів, місце та дата їх проведення), а результати дослідження були опубліковані у фахових виданнях та збірниках наукових публікацій за результатами проведених наукових заходів.

Структура та обсяг кваліфікаційної дипломної роботи.

Обсяг 70–80 сторінок або 70% тексту рукопису. Тут розкривається основний зміст дипломної роботи.

Основна частина повинна складатися з 4 розділів. Всередині розділу звичайно розглядаються декілька самостійних питань, які виділяються в окремі підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати їх назві і загальній темі роботи.

В основній частині дипломної роботи автор повинен виявити уміння лаконічно, логічно й аргументовано подавати науковий матеріал, виконуючи при цьому усі вимоги, що висуваються до друкованих робіт.

Перший розділ – теоретичний і присвячується об'єкту дослідження. Виступає методологічною основою для дослідження конкретної тематики. Обсяг розділу приблизно 25 сторінок.

У першому розділі дипломної роботи необхідно подати огляд літератури з теми дослідження, завданням якого є встановлення контурів і меж наукового пошуку, визначення його етапів і чітке формулювання завдання дослідження. Для цього необхідно:

- визначити джерела інформації, в яких можуть міститися матеріали з проблеми дослідження, враховуючи те, що ознайомлення з літературою необхідно починати у зворотному хронологічному порядку, оскільки зміст видань останніх років може охоплювати матеріали попередніх наукових розробок;
- визначити коло вчених, які займалися розробкою питань, пов'язаних із темою дослідження;

- систематизувати одержану інформацію і виділити конкретні аспекти вивчення цього питання;
- уточнити понятійний апарат дослідження, тобто пояснення окремих питань, які найбільш точно характеризують поставлену проблему;
- провести критичний аналіз виділених аспектів і визначити коло недостатньо досліджених питань;
- зазначити перспективні напрямки подальших досліджень.

Для більш детального теоретичного обґрунтування проблеми дослідження, враховуючи кваліфікаційний рівень дипломної роботи, рекомендується проаналізувати не менше 40-60 літературних джерел як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. При цьому не можна обмежуватися лише переказом наявної інформації, констатацією фактів, отриманих іншими авторами, а обов'язково провести аналіз матеріалу й наголосити на суперечливих моментах і маловивчених чи зовсім не вивчених питаннях. Загальний обсяг аналізованих літературних джерел не повинен перевищувати 20-25% обсягу основної частини дипломної роботи.

Другий розділ – аналітичний, присвячується предмету дослідження. В ньому характеризується сучасний стан предмету дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем та дається їх оцінка. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. За обсягом – це найбільший розділ, в якому має бути приблизно 35-40 сторінок.

У цьому розділі необхідно стисло, але аргументовано, змістовно і відповідно до логіки процесу дослідження, назвати усі методи і методики, які були використані для виконання поставлених завдань, визначаючи, що конкретно досліджувалося за допомогою того чи іншого методу. Крім того, у даному розділі необхідно охарактеризувати особливості організації дослідження, зокрема, розкрити його етапи, час, місце й умови проведення.

Третій розділ присвячується результатам наукового пошуку. Повинен містити самостійні розрахунки і осмислення випускника з досліджуваної проблеми (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. Обсяг розділу повинен бути не меншим за 18 сторінок.

При цьому необхідно наголосити на повноті виконання завдання дослідження і достовірності отриманих результатів.

Четвертий розділ випускної дипломної роботи магістра – «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях». Обсяг розділу 8–9 сторінок.

Відповідно до Наказу МОН України від 22.04.09 №1/9-227 «Щодо підвищення якості з вивчення питань охорони праці у вищих навчальних закладах» при виконанні випускних кваліфікаційних робіт до них необхідно включати окремий розділ «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях».

Розділ «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» повинен відповідати темі дипломної роботи і бути її складовою частиною. Це завдання передбачає у кінцевому результаті розробку декількох конкретних пропозицій щодо вдосконалення стану охорони праці.

Для виконання розділу необхідно:

- 1) висвітлити питання відносно актуальності проблем охорони праці на сучасному етапі розвитку суспільства;
- 2) показати соціально-економічне значення охорони праці в країні, що досліджується;
- 3) ґрунтуючись на огляді літературних джерел слід перейти до аналізу стану охорони праці на конкретних прикладах згідно рекомендованого переліку основних питань з охорони праці в магістерських роботах:
 - Національна Стратегія поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
 - стан безпеки праці в світі і в Україні;
 - міжнародні стандарти SA 8000 «Соціальна відповідальність» і ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»;
 - основні принципи та впровадження соціальної відповідальності;
 - законодавство Євросоюзу з охорони праці;
 - міжнародне співробітництво і основні Конвенції МОП в галузі охорони праці;
 - основні законодавчі та нормативно-правові акти про охорону праці;

- основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП);
 - системи менеджменту гігієни і безпеки праці. OHSAS 18001: 2007;
 - політика в галузі охорони праці;
 - стимулювання і заохочення працюючих за дотримання вимог охорони праці;
 - державний нагляд за охороною праці;
 - контроль стану умов праці;
 - органи державного нагляду за охороною праці;
 - страхування від нещасного випадку;
- 4) наприкінці розділу навести конкретні пропозиції щодо ефективної організації, управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням міжнародного досвіду.

Висновки.

У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати кваліфікаційної дипломної роботи, вказуються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути використані результати дослідження, а також можливі напрями продовження досліджень за тематикою кваліфікаційної магістерської роботи. Висновки поділяють на пункти, що мають відповідати завданням, зазначеним у вступі магістерської роботи. Рекомендується починати кожний пункт дієсловом dokonаного виду, що відповідає наведеному в поставленому завданні (наприклад “розроблено”, “встановлено”, “визначено”, “виявлено”, “обґрунтовано”). Далі формулюють рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

Ознайомлення з текстом висновків має сформувавти у читача уявлення про ступінь реалізації автором кваліфікаційної дипломної роботи поставленої мети і завдань.

Список використаних джерел.

Список використаних джерел є складовою частиною кваліфікаційної дипломної роботи. Він повинен містити інформацію про ті джерела і літературу, що використовувались автором у своїй теоретичній і практичній роботі. Бібліографічний опис має формуватися у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Всі цитати, таблиці, фактичні дані, що наводяться в

роботі, повинні мати виноски. Запис книг і статей у виносках повинен відповідати тим же вимогам, що і при складанні бібліографічного опису. У кваліфікаційній дипломній роботі рекомендується посилається також на джерела іноземними мовами, які наводяться у списку використаної літератури мовою оригіналу.

Слід звертати увагу на те, що серед Інтернет-джерел допускається згадування та опрацювання тільки наукових видань, а не будь-яких Інтернет-ресурсів, зокрема сторінок Вікіпедії, форумів тощо.

Додатки.

Додатки повинні містити матеріал, що:

- а) є необхідним для повного висвітлення проблематики дослідження, але його введення до основної частини кваліфікаційної роботи може зумовити її перевантаження інформацією, що безпосередньо не стосується обраної теми, а також порушити впорядкованість та логічність викладу тексту згаданої роботи;
- б) не може бути послідовно розміщений в основній частині кваліфікаційної роботи через надмірний обсяг або способи відтворення, що призведе до порушення встановлених вимог стосовно її загального обсягу;
- с) підтверджує апробацію та впровадження результатів досліджень.

Таким чином, у додатках доцільно розміщувати допоміжні ілюстрації або таблиці, а також матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення чи форму подання не можуть бути включені до основної частини роботи (оригінали фотографій, проміжні математичні доведення, формули, розрахунки, інструкції, методики, схеми, опис комп'ютерних програм, первинні документи або їхні копії тощо). Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної магістерської роботи і розміщуються після списку використаних джерел. Додатки упорядковуються у порядку появи посилань у тексті роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, И, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б і т.п.

3. Оформлення дипломної роботи

Дипломна робота (ДР) виконується державною мовою, на комп'ютері і друкується на одній стороні вертикально орієнтованих аркушів паперу білого кольору формату А4 (210x297 мм). Для друку використовується шрифт Times New Roman; колір шрифту – чорний; розмір шрифту – 14 пт. На одній сторінці розміщується до 40 рядків тексту, що відповідає використанню міжрядкового інтервалу 1,5.

При друкуванні встановлюються поля: зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху і знизу – по 20 мм. Заголовки структурних частин "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ" та ін. друкують великими літерами по центру сторінки. Відстань між заголовками та текстом повинна дорівнювати 1 інтервалу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку після номера розділу чи підрозділу не ставлять.

Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою. Кожну структурну частину роботи треба починати із нової сторінки (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки).

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Наприклад, 2.4 (четвертий підрозділ другого розділу і т.п.). Використання для нумерації римських цифр, а також § – знака параграфу – не допускається.

Нумерація сторінок роботи – наскрізна, у правому верхньому куті сторінки, арабськими цифрами без крапки.

Першою сторінкою є титульний аркуш, але він не нумерується. Додатки вшиваються у роботу, здійснюється наскрізна нумерація їх сторінок (див. додаток Л).

Виклад матеріалу дослідження.

Виклад матеріалу дослідження здійснюється відповідно до плану послідовно у розділах, підрозділах, пунктах, підпунктах основної частини роботи. Результати дослідження повинні відповідати вимогам літературної мови, стиль викладу – науковий. Необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати наукових досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Розгляд досліджуваної проблеми доцільно розпочинати з короткого огляду літератури за темою роботи. ДР повинна містити принципово новий матеріал, або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій або у іншому аспекті. Потрібно використовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, правомірність використання яких всебічно обґрунтовується у кожному конкретному випадку їх використання. Необхідно наводити вагомі й переконливі докази на користь обраної концепції, всебічно аналізувати і обґрунтовано критикувати протилежні їй точки зору.

Наукову інформацію в роботі потрібно викладати у найповнішому вигляді, обов'язково розкриваючи хід та результати дослідження з детальним описом методики дослідження. Повнота наукової інформації повинна відбиватися у деталізованому фактичному матеріалі з обґрунтуваннями, гіпотезами, теоретичними узагальненнями.

Посилання на джерела.

З метою можливості відтворення матеріалу використаних джерел роботи, для забезпечення вимог наукової етики, у тексті вміщують посилання. Посилання робляться після закінчення цитування джерела або після узагальненого викладу даних, запозичених з конкретного джерела (джерел).

Посилання на джерела оформляють у квадратних дужках відповідно до списку використаних джерел. Наприклад: "Учений розробив методику прогнозування потреби у висококваліфікованих фахівцях [12, с.35]" означає посилання на матеріал, вміщений на тридцять п'ятій сторінці друкованого джерела, яке розміщене у списку під дванадцятим номером.

Враховуючи особливості викладеного у роботі матеріалу, допускаються посилання лише на порядковий номер джерела. Наприклад: "Інституційне оформлення державної служби розпочалося із набуттям чинності Закону України "Про державну службу" [7]". У цьому випадку цифра 7 означає порядковий номер, під яким названий правовий акт вміщено у списку використаних джерел. Або: "Сьогодні оголошення про вакантні посади державних службовців розміщуються на офіційних веб-сайтах

органів державної виконавчої влади [24-27; 32]". Розуміється, що у списку використаних джерел під порядковими номерами 24, 25, 26, 27 та 32 вміщено опис відповідних Інтернет-ресурсів.

Наявність посилань є обов'язковою вимогою щодо оформлення ДР.

Ілюстрації.

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки тощо) слід розміщувати в ДР безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (під малюнком – текст). У тексті роботи усі ілюстрації іменуються словом "рисунок" або скорочено "рис."

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номеру розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: "Рисунок 3.1" – це перший рисунок третього розділу. Назва ілюстрації розміщується по центру сторінки зразу під зображенням, пишеться з великої букви і відділяється від порядкового номера крапкою. Наприклад: Рис.2.7. Система освіти в Україні.

Якщо у роботі вміщено тільки одну ілюстрацію, її нумерують згідно з наведеними вимогами. Зразок оформлення рисунку у тексті роботи подано у додатку Е.

Таблиці.

Зведений цифровий матеріал у ДР оформляють у вигляді таблиць. На всі таблиці має бути посилання в тексті роботи. Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, "Таблиця 3.1" – перша таблиця третього розділу. Допускається скорочення "Табл.3.1" Якщо у тексті тільки одна таблиця, її нумерують згідно з наведеними вимогами. Номер таблиці розміщують над таблицею біля правого поля сторінки. Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують симетрично до тексту над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати

зміст таблиці. Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під другою, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку і боковик.

При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Якщо таблицю розділяють, то над другою і наступними частинами біля правого поля пишуть: "Продовження таблиці ..." із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Зразок оформлення таблиці у тексті дипломної роботи наведено у додатку Е.

Формули.

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, з абзацного відступу. Вище і нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули (за винятком формул, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу. Номер формули зазначають на рівні формули у круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі.

Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом "де" без двокрапки. Наприклад: Критерій Стьюдента використовується нами для визначення того, чи є різниця між середніми значеннями показників ефективності в контрольній та експериментальній групах суттєвою. Він вираховується за формулою _____: де i - величини середніх помилок, які вираховуються за формулою.

Якщо у роботі тільки одна формула, її нумерують згідно з вищенаведеними вимогами.

Висновки.

Висновки мають містити стисле викладення теоретичних і практичних результатів, отриманих магістром особисто в ході дослідження, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у даній сфері, рекомендації щодо впровадження результатів дослідження у практику. Висновки можуть бути оформлені як пронумерований арабськими цифрами виклад результатів дослідження, описаних в розділах основної частини роботи. Посилання на інших авторів, їх цитування, а також наведення загальновідомих істин у висновках не допускаються.

Список використаних джерел.

Бібліографічний опис джерел складають у алфавітному порядку відповідно до чинних стандартів з видавничої і бібліотечної справи. У додатку М наведено приклади такого опису, залежно від типу джерела.

Додатки.

Додатки мають включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дослідження і наводяться тільки в разі необхідності. Якщо додатки можна розмістити на аркушах формату А4, вони послідовно вшиваються у роботу після списку використаних джерел з наскрізною нумерацією сторінок. Для додатків можна не дотримуватися вимог щодо розміру шрифту та міжрядкового інтервалу.

Розміщувати додатки слід у порядку появи посилань на них у тексті ДР. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь, наприклад, "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. Позначення "Додаток ..." робиться у правому верхньому куті аркуша, нижче симетрично до тексту розміщується назва додатку. За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад. А.2 – другий розділ додатку А; В.3.1 – підрозділ 3.1 додатку В.

Ілюстрації, таблиці, формули, що є у тексті додатку, потрібно нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рисунок В.3 – третій рисунок додатку В; таблиця А.2 – друга таблиця додатку А; формула (А.1) – перша формула додатку А.

Мова та стиль ДР.

Мові і стилю ДР потрібно приділяти особливу увагу. За своєю природою наукова мова достатньо сильно відрізняється від мови художньої літератури. Вона вимагає точності вираження, максимальної стислості, строгої логічності, заперечує будь-які „домислення”. Мовностилістичне оформлення роботи найкраще дозволяє судити про загальну культуру її автора. Мова і стиль ДР як частина писемної наукової мови склалася під впливом так званого академічного етикету, сутністю якого є інтерпретація власної і запозичених точок зору з метою обґрунтування наукової істини.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Науковий виклад складається головним чином з роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених у результаті дослідження фактів.

Для наукового тексту характерними є завершеність, цілісність і зв'язність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків тут є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на:

- послідовність думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже);
- заперечення (проте, тимчасом як, але, у той час як, а втім, аж ніяк);
- причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж);
- перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...);
- результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати).

Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники та дієприкметники (даний, той, такий, названий, зазначений). Вони не тільки конкретизують предмет, але й визначають логічні зв'язки між частинами висловлювання (наприклад, „Ці дані служать достатньою підставою для висновку...”).

Займенники щось, дещо, що-небудь через неконкретність їхнього значення в тексті кваліфікаційної роботи не використовуються. Писемна наукова мова має й суто стилістичні особливості. Об'єктивність викладу – основна її стилістична риса. Звідси наявність у тексті наукових праць вставних слів і словосполучень на позначення ступеня достовірності повідомлення.

Завдяки таким словам той чи той факт можна подати як:

- достовірний (дійсно, насправді, зрозуміло);
- припустимий (треба гадати, як видно);
- можливий (можливо, ймовірно).

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладення матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень (за повідомленням..., за відомостями..., на думку..., за даними..., на нашу думку...).

Діловий і конкретний характер опису явищ, які вивчаються, фактів і процесів майже повністю виключає емоційно забарвлені слова та вигуки.

Стиль писемної наукової мови – це безособовий монолог. Норми наукової комунікації суворо регламентують характер викладення наукової інформації, вимагаючи відмови від вираження своєї точки зору в чистому вигляді. Зараз в рамках наукової спільноти існує неписане правило, коли автор наукової роботи виступає в множині та замість „я” використовує займенник «ми», що дозволяє йому відобразити свою думку як точку зору певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку. І це цілком виправдано, оскільки сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція колективної творчості, комплексний підхід до вирішення проблем. Займенник „ми” найкраще передає та відтіняє ці тенденції сучасної наукової творчості. Тому виклад зазвичай ведеться від третьої особи, бо увага зосереджена на змісті та логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті.

Авторське „я” ніби відступає на другий план. Стало неписаним правилом в наукових працях замість „я” використовувати „ми” (на нашу думку..., нами доведено..., наше бачення...). Використовується також форма викладу від третьої особи (автор вважає...). Якостями, які визначають культуру наукової мови, як зазначалося вище, є точність, ясність і стислість.

Багатослів'я, або мовна надмірність найчастіше виявляється у вживанні зайвих слів. До мовної надмірності слід віднести й уживання без потреби іншомовних слів, які дублюють українські й тим самим невиправдано ускладнюють вислів. Інший різновид багатослів'я – тавтологія, тобто повторення одного і того ж іншими словами, і цього треба уникати при написанні ДР.

4. Рецензування дипломної роботи

Дипломна робота обов'язково повинна мати відгук (рецензію) зовнішнього рецензента. Рецензенти призначаються завідуючим випускаючої кафедри з числа викладачів кафедр (крім випускаючої кафедри) і фахівців виробництва або фірм (з вищою морською освітою). В рецензії наголошується актуальність теми, міститься короткий, але глибокий розбір змісту магістерської роботи з обов'язковими конкретними критичними зауваженнями.

Під час рецензування дипломної роботи рекомендується визначати:

- актуальність постановки і розроблення завдань;
- використання наукових методів дослідження;
- обґрунтованість висновків і пропозицій;
- ступінь самостійності студента у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці даних отриманих результатів;
- вміння студента чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки щодо змістової частини роботи, оформлення (за наявності).

Рецензія надається письмово і повинна містити загальний висновок щодо рекомендацій до захисту (рекомендовано або не рекомендовано) у екзаменаційній комісії. Рецензент повинен підписати рецензію і вказати повну свою посаду (якщо рецензент має науковий ступінь та / або вчене звання, їх також необхідно вказати). Підпис рецензента засвідчується печаткою організації, в якій він працює.

5. Порядок допуску до захисту

Дипломна робота повинна пройти апробацію у вигляді участі в конференції або наукової статті за темою роботи.

Кожний студент зобов'язаний пройти попередній захист. Попередній захист проводиться на розширеному засіданні кафедри або в комісії викладачів спільно зі студентами за 3–4 тижні до основного захисту.

Ступінь готовності роботи до попереднього захисту – не менш ніж 80% (допускаються тільки недоробки в оформленні роботи і відсутність супроводжувальних матеріалів до роботи).

Попередній захист є «репетицією» і допуском до основного захисту. Студент виступає з доповіддю, читання якої небажано, та відповідає на поставлені питання за змістом роботи і доповіді. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати шляхи їх усунення тощо.

Готову випускню кваліфікаційну роботу випускник підписує і передає на підпис науковому керівнику, а після цього зі всіма супроводжувальними матеріалами – на випускню кафедру (не пізніше, ніж за п'ять діб до захисту). Завідуючий кафедрою на підставі представлених матеріалів вирішує питання про допуск випускника до захисту.

У разі негативного рішення це питання розглядається на засіданні кафедри з участю керівника випускної кваліфікаційної роботи. Витяг з протоколу засідання кафедри додається до проекту наказу про відрахування випускника.

6. Захист випускних кваліфікаційних робіт

Державна атестація магістра передбачає захист дипломної роботи, яка є підсумком оволодіння професійними компетентностями за спеціальністю 271 "Морський та Внутрішній Водний Транспорт галузі знань 27 – Транспорт". До захисту дипломної роботи допускаються студенти, які успішно та повною мірою виконали навчальний план.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях Державної екзаменаційної комісії (ДЕК).

В ДЕК випускник представляє наступні матеріали:

- випускню кваліфікаційну роботу;
- ілюстративні матеріали (презентації в Power Point і роздавальний матеріал);
- електронний носій з повним текстом роботи;
- відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- зовнішню рецензію на випускню кваліфікаційну роботу;
- анотацію українською та іноземною мовами (додаток Н);
- фотокопію опублікованої статті та / або тези конференції з тематики роботи з вихідними даними.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить в наступному порядку:

- інформація завідуючого кафедрою про виконання випускником навчального плану;
- доповідь випускника тривалістю 8–10 хвилин;
- відповіді на питання членів ДЕК і присутніх на захисті;
- оголошення відгуку і рецензій;
- відповіді дипломника на зауваження керівника і рецензента.

Доповідь структурно складається з трьох частин:

- вступ – 2–3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження тощо);
- інформація про виконану роботу – 3–4 хвилини (послідовно за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо);

- повний виклад результатів дослідження, що складають предмет захисту, – 3–4 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

Графічний матеріал, за рішенням випускаючої кафедри, виконується у вигляді слайдової презентації в Power Point (10–15 слайдів) і роздавального матеріалу. На нього випускник посилається в ході доповіді.

Прилюдний захист магістерської роботи повинен носити характер наукової дискусії і проходити в обстановці взаємної поваги, високої вимогливості і принциповості, дотримання наукової етики. При цьому, випускнику рекомендується в доповіді (як і в тексті роботи) уникати слів «я», «мною». Слід використовувати вирази «нами отримано», «в ході дослідження ми» тощо.

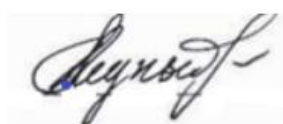
Наприкінці доповіді випускник повинен повідомити про її закінчення словами «Доповідь закінчено, дякую за увагу».

Випускню кваліфікаційну роботу оцінюють за чотирьох-бальною системою на закритому засіданні комісії. При оцінюванні роботи членами ДЕК враховується глибина опрацювання і широта обхвату теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність і стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді студента і відповідей на питання та критичні зауваження.

Результат захисту оголошується того ж дня після оформлення протоколу засідання ДЕК. Рішення про оцінку випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і видачу диплому приймається ДЕК.

Випускник, не допущений до захисту або такий, що отримав незадовільну оцінку, відраховується з інституту.

ПРОРЕКТОР ПО УЧБОВО-МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ
Капітан супертанкерів, Член IFSMA, к.т.н., Професор



Г.М.ЖЕЛІЗНИЙ